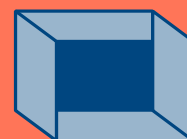

Invaze v roce 1968 v československé a v sovětské perspektivě

Jak se lišil československý a sovětský pohled na invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa?

Co budeme sledovat

Budeme zkoumat, jak se liší československé a sovětské karikatury vyobrazující okupaci Československa v srpnu 1968.

Co je naším cílem

Zjistíme, že jedna událost může být vykládána různými způsoby.

- Naučíme se objevovat významy skryté v karikaturách.

- Zjistíme, co se stalo v Československu v srpnu 1968.

Jméno a příjmení: .....

Evokační fotografie

Fotografie z pražských ulic ze srpna 1968

Co se děje na této fotografii?

Zdroj: [Wikipedia.org](https://www.wikipedia.org) (2022)

Co se může hodit Pražské jaro

Pro události roku 1968 se vžilo označení pražské jaro. Možná přesnější označení je ale „socialismus s lidskou tváří“. Šlo o pokus učinit komunistický systém méně utlačovatelským, více respektujícím „obyčejné lidi“. Byla zrušena cenzura a to vedlo k živé veřejné diskusi na stránkách novin, v rozhlasu i v televizi. Činnost obnovily některé dříve zakázané organizace (např. Skaut). Lidé s nadějí očekávali nové změny a požadovali jich stále víc. To se ovšem nelíbilo představitelům Sovětského svazu, který po druhé světové válce kontroloval značnou část východní a střední Evropy. Z obav, aby se myšlenky pražského jara nerozšířily do ostatních zemí kontrolovaných

SSSR, dali představitelé SSSR pokyn k vojenskému zásahu a 21. 8. obsadila území Československa vojska SSSR a jeho spojenců. Sovětský svaz svůj zásah odůvodňoval ochranou československé veřejnosti před údajnou kontrarevolucí, v jeho představách bylo pražské jaro antikomunistickým převratem. Představitelé pražského jara postupně odešli či byli odvoláni ze svých funkcí a za necelý rok po okupaci se do vedení Československa za přímé podpory SSSR dostali politici, kteří bezpodmínečně přijali sovětský výklad událostí. V této lekci budeme zkoumat, v čem se pohled na pražské jaro, který převažoval v Československu v roce 1968, lišil od toho sovětského.

Co se může hodit

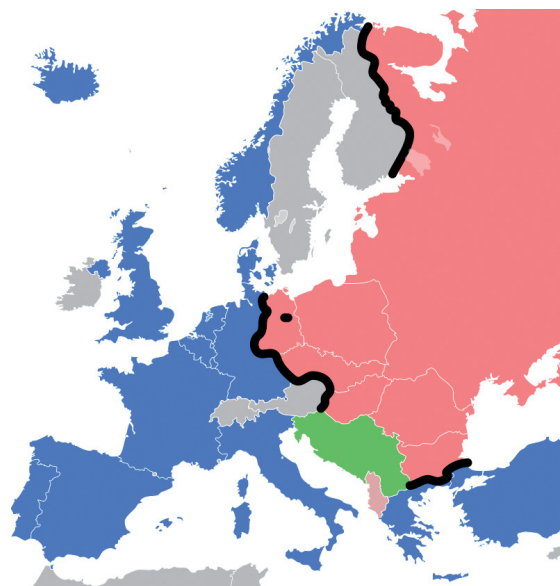
Revoluce a kontrarevoluce

Jako revoluci označujeme zásadní změnu poměrů, zpravidla má násilný charakter a přináší změnu politického režimu. Pojem kontrarevoluce používají zpravidla ti, kteří prováděli revoluci, a označuje snahu zvrátit

nové pořádky, vrátit se k těm starým. Komunisté používali pojem kontrarevoluce jako označení pro návrat k nekomunistickému režimu. Kontrarevolucionáři byli v jejich očích přívrženci Západu.

Varšavská smlouva

Jako Varšavská smlouva se označovala vojenská smlouva mezi státy tzv. východního bloku. V čele tohoto seskupení stál Sovětský svaz, který zároveň všechny státy bloku ovládal a kontroloval. Modře jsou označeny státy „konkurečního“ západního paktu NATO. Varšavská smlouva byla nástrojem sovětského vlivu, armády v ní sdružené byly podřízeny sovětskému velení.

Zdroj: Wikimedia (2022)

Co předcházelo a co následovalo?

1945

Většina ČSR byla osvobozena Rudou armádou.

leden 1968

Do čela KSČ se dostávají příznivci změn, kteří zahájí pražské jaro.

jaro 1968

Série reforem v ekonomice, kultuře i politice vede k podpoře vládní politiky veřejností.

21. 8. 1968

Invaze vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR a jeho okupace (vojenské obsazení).

27. 8. 1968

Tzv. „Moskevský protokol“. Čs. politici schvalují pobyt sovětských vojsk v ČSSR.

duben 1969

KSČ ovládnuta politiky, kteří slouží Sovětskému svazu.

podzim 1989

Pád komunistického režimu.

Zdroj

1

Karikatura otištěná 27. 8. 1968 v československém tisku

Karikatura reflektuje tzv. moskevská jednání mezi československou a sovětskou stranou (v Moskvě 23. až 26. srpna 1968), která byla ukončena podepsáním tzv. **Moskevského protokolu**. TASS zmíněná v karikatuře byla sovětská novinářská agentura.

Prozkoumej zdroj a vyber dvě správné možnosti. Co chtěl autor kresbou zřejmě vyjádřit?

Zdroj: *Moderní dějiny* (2018)

1. Autor zdůrazňuje, že středem veškeré komunistické politiky je blaho člověka.
2. Autor odkazuje na přítomnost sovětských vojsk v ČSSR, která vytvářejí nepříjemnou atmosféru pro jednání.
3. Autor poukazuje na upřímnost a naléhavost sovětské snahy dospět k vzájemnému porozumění.
4. Autor poukazuje na připravenost československých představitelů použít proti okupantům vojenskou sílu.
5. Autor ukazuje, že Československo bylo okupováno vojsky Varšavské smlouvy.
6. Autor ukazuje, že Československo bylo osvobozeno vojsky Varšavské smlouvy.

Zdroj

2

Plakát, podzim 1968

Neznámý autor vyvěsil kdesi v pražských ulicích plakát, který později vyfotil a zveřejnil Josef Koudelka.

Vyber tu možnost, která se podle tvého názoru nejvíce blíží tomu, co chtěl autor sdělit.

Zdroj: *Twitter* (2013)

1. Zatímco v roce 1945 byl sovětský voják v Československu vítán jako osvoboditel, v roce 1968 ho tam považovali za utlačitele.
2. V roce 1945 se v Československu nebojovalo, zatímco v roce 1968 ano.
3. Sovětská armáda byla vždy brutální a utlačovatelskou silou, a Češi si to také vždy uvědomovali.
4. Sovětský voják je v Československu vždy vítán, protože v roce 1945 osvobodila sovětská armáda většinu Československa od nacismu.

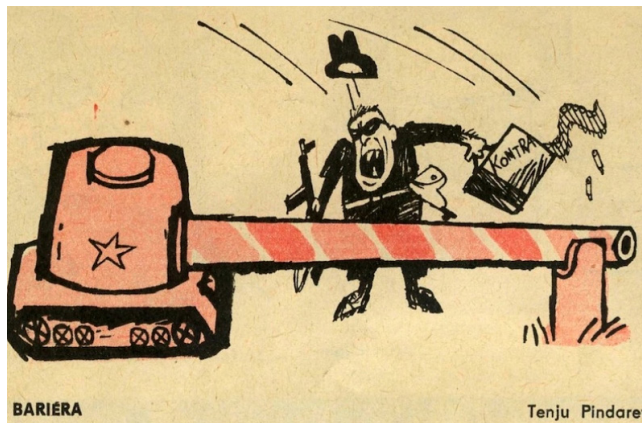
Zdroj

3

Karikatura otištěná na podzim 1968

Karikatura byla zveřejněna na podzim 1968 v bulharském tisku, o rok později byla převzata a publikována v čs. humoristickém časopise *Dikobraz*.

Vyber možnost, která se podle tvého názoru nejspíše blíží tomu, co chtěl autor říci.

Zdroj: *Moderní dějiny* (2018)

1. Tank útočí na československé občany, ukazuje tak brutální povahu sovětských sil.
2. Tank brání československým občanům v emigraci, tedy v opuštění země, je tudíž nástrojem útlaku.
3. Tank brání vstupu kontrarevoluce do Československa. Sovětská vojska chrání československé občany před kontrarevolucí.

Badatelská otázka

Který ze zdrojů zachycuje pohled na pražské jaro? Který ze zdrojů převažoval v roce 1968 v Československu? Který ze zdrojů zachycuje sovětský názor na pražské jaro? Které zdroje jsou podle tvého názoru věrohodné?

Svou odpověď zdůvodni, odkazuj se přitom na konkrétní části obrázků, ale pomohou ti také informační texty a časová osa v tomto pracovním listě.

<p>Zdroj č. 1 zachycuje</p> <p>perspektivu.</p>	<p>Myslím si to, protože...</p>	<p>Tento zdroj popisuje podle tvého názoru situaci v Československu:</p> <p>a) zhruba tak, jak se odehrála;</p> <p>b) spíše lživě.</p>
<p>Zdroj č. 2 zachycuje</p> <p>perspektivu.</p>	<p>Myslím si to, protože...</p>	<p>Tento zdroj popisuje podle tvého názoru situaci v Československu:</p> <p>a) zhruba tak, jak se odehrála;</p> <p>b) spíše lživě.</p>
<p>Zdroj č. 3 zachycuje</p> <p>perspektivu.</p>	<p>Myslím si to, protože...</p>	<p>Tento zdroj popisuje podle tvého názoru situaci v Československu:</p> <p>a) zhruba tak, jak se odehrála;</p> <p>b) spíše lživě.</p>